

УДК 811.11'37

Г. Ю. Касім

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри загального та слов'янського мовознавства

ПРОБЛЕМА ПЕРЕДАЧІ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ РОСІЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Статтю присвячено розгляду інтертекстуальних одиниць (ІО) – крилатих висловів і цитат, використаних у текстах українською мовою в електронних ЗМІ України. Проаналізовано особливості їх введення в український текст. Встановлено та описано шляхи такого введення – вкраплення російською мовою та переклад українською; оцінено рівень правильності породженого при цьому тексту, дано практичні рекомендації щодо передачі ІО російського походження українською мовою.

Ключові слова: мова мас-медіа, інтертекстуальність, крилаті вислови, цитати, переклад інтертекстуальних одиниць.

Проблема передачі таких інтертекстуальних одиниць (ІО), як крилаті вислови, у перекладі є доволі складною; в усякому разі, пропонуються різні підходи до її розв'язання: від напівжартівливої пропозиції відомого перекладача Геннадія Мірама викидати літературні алюзії та крилаті вислови при перекладі, принаймні усному, до створення протягом останніх десятиліть перекладних словників ІО (див., напр.: [3]; [10]; [1]; [13]; [7]). З'являються й публікації, що розглядають проблему передачі ІО при перекладі [9].

Тим не менше практична потреба передачі крилатих висловів іншою мовою постійно постає і при регулярному перекладі текстів (наприклад, в електронній версії газети «Дзеркало тижня», представленої двома мовами – українською та російською, чи на сайті журналу «Новое время», де низка публікацій подається також двома мовами), і при використанні таких одиниць білінгвами. Публіцистичний дискурс, як відомо, на сьогодні є одним із місць найбільшої концентрації ІО. Вони надають тексту підвищеної експресивності, стають засобом привертання уваги реципієнта, матеріалом для мовної гри тощо. Пропонуємо розгляд випадків використання крилатих висловів російського походження в текстах українською мовою в сучасних ЗМІ. **Об'єктом** аналізу є крилаті вислови та цитати російського походження, ужиті в публіцистичних текстах українською мовою, а **предметом** дослідження – особливості їх передачі. **Метою статті** є аналіз введення ІО російського походження в текст, створений українською мовою, **завданнями** – встановлення та опис шляхів такого введення, оцінка рівня правильності породженого при цьому тексту та практичні рекомендації щодо передачі ІО іншою мовою.

Практичні рекомендації щодо передачі в перекладі цитат, заголовків творів та інших інтертекстуальних елементів зводяться до поради використовувати наявні в культурі мови перекладу загальноприйняті форми їх трансляції. В реальності, однак, ця порада далеко не завжди виконується через відсутність зазначених загальноприйнятих форм перекладу чи брак інформації у перекладача про існування таких форм. Пор., наприклад, зауваги дослідників щодо передачі Шевченкових ІО: «Шевченкові вислови зазвичай перекладаються <...> без допомоги професіоналів, і саме ці, як правило, послівні, часто з порушенням ритму переклади закріплюються в мові росіян і білорусів» [5, с. 102-103].

Говорячи про складність проблеми передачі в перекладі ІО, дослідники зазначають, що ІО літературного походження не завжди стають крилатими висловами в обох мовах [4]: при відсутності культурної близькості носіїв мови оригіналу та мови перекладу ІО може бути розпізнаваною, прецедентною в тій культурі, де вона виникла, проте мати досить слабкий рівень розпізнавання у мові перекладу. Втім, аналізовані нами випадки вживання ІО мають дещо інший характер: крилаті вислови / цитати російського походження, що ними оперують автори публіцистичних текстів, маючи високий ступінь прецедентності не тільки в російській, а й в українській культурі (внаслідок білінгвізму й тривалого існування в спільному культурному просторі радянських часів), можуть відтворюватися в українськомовному тексті як російською мовою, так і в перекладі на українську.

У 75 проаналізованих випадках використання ІО російського походження в українськомовних текстах ЗМІ (2013-2016 р.р.) виявлено два шляхи введення їх у текст: 1) передача російською мовою – 34 випадки, та 2) переклад українською мовою – 41 випадок. Від чого залежить вибір алгоритму введення ІО у текст, написаний українською мовою? Передусім від ступеня звичності ІО мовою оригіналу: чим вищий цей ступінь, тим доцільнішим є вкраплення ІО саме мовою оригіналу.

Значимо, що таке вкраплення ІО можливе й іншими мовами, скажімо, англійською. Так, назва пісні Бітлз *Back in the USSR* використовується в значенні «повернення до часів Радянського союзу»: *Ці останні навряд чи усвідомлюють, що предмета їхніх марень уже не існує, вони прагнуть воз'єднатися не з реальною державою, а з ефемерним уявленням про країну своєї молодості, яка давно перебуває в міфологічному «мертвому часі». Операція «**Back in the USSR**» технічно неможлива [17, 26 грудня 2013]; Враховуючи загальний тренд «**back in USSR**», що офіційно просувається по всій «республіці», несподівана поява бородатих голів Маркса й Енгельса поряд із розп'яттям бачилася цілком ефектно [17, 15 травня 2016].*

Якщо ІО російського походження вводиться у вторинний текст без перекладу, то її мовна інакшість обов'язково маркується лапками. Важливим чинником при виборі алгоритму передачі ІО є її мовна форма та мовні особливості. Серед вкраплень російською мовою переважають фрагменти віршованих творів.

Прототекстами таких Ю можуть бути як класичні літературні твори, так і твори масової культури – тексти пісень різних часів і жанрів.

Пор. пушкінські Ю: *Заповнений ущерт зал «України» свідчить, що «скорбний труд» не був марним* [14, 31.10.2014]; *У світлі наближення «племени младого» виникла ідея підтримати добрим словом професіоналів* [14, 19 вересня 2014]; *Це як на сходці – чи визнаєш ти наші поняття. Якщо так, то будеш одним із нас – «И гордый внук славян, и финн, и ныне дикой тунгус, и друг степей калмык»* [15, 30.09.2016]. Ю *О, сколько нам открытий чудных / Готовит просвещения дух* використовується звичайно як коментар з приводу певних наукових відкриттів [8], проте її українська транслітерація сигналізує про перехід до стилістично зниженого регістру та появу іронічності: *Скільки це «откритій чудных» може зробити, наприклад, кийвський учень. Що українська мова – це для казенщини і відбувайлівка на уроках, а на перервах усі включно з вчителями послуговуються «модною» російською* [17, 5 червня 2014].

Не обійшлося без запозичень у Тютчева: *Це – наша країна, зі своїми «фішками» й приколами, яких, що не кажіть, «умом не понять»* [18, 06 липня 2013]; *Однак для Кремля уроки історії вчать того, що нічого не вчать, а його дії, як відомо, «аршином общим не измерить»* [14, 18 квітня 2014]. Використано також грибоєдовський крилатий вислів: *Дистанція між прихильністю аудиторії та думкою фахівців – «огромного размера»* [14, 9 серпня 2013], де неперекладеною є остання частина Ю.

Використовувані у сучасних ЗМІ Ю рясніють рядками з пісень, добре ілюструючи відому тезу про активне поповнення крилатих висловів одиницями саме такого походження. За жанрами першотекстів «пісенні» Ю досить різноманітні: від романсів та «легкої» музики початку 20 ст. до «ідеологічних» та ліричних радянських пісень, бардівської пісні тощо.

Крилаті вислови такого походження демонструють характерну рису, що відрізняє їх від цитат – «розвиток семантики крилатого вислову в бік узагальнення» [12, с. 231]. Наприклад, скупчені у публіцистичному тексті Ю порівняно зі своїми прототекстами демонструють саме таку узагальнену семантику: *Чи не свідчило це про те, що Леді Ю знову не вибудовує стратегію (відкладає її на потім), а віддає перевагу тактичному лавіруванню – «нынче здесь, завтра там», «два шага налево, два шага направо»?* [16, 25.03.2014]. Пор. пряме значення та прив'язаність вихідних фрагментів до конкретної ситуації у першоджерелах – «Куплетах моряка» (*По морям, по волнам – / Нынче здесь, завтра там*) та «Школі танців Соломона Пляра» (*Это школа Соломона Пляра, / Школа бальных танцев, вам говорят. / Два шага налево, два шага направо, / Шаг вперед и два назад*). Перенесення крилатого вислову в іншу (та й чи не в будь-яку іншу) ситуацію є органічним, як-от вживання рядка з пісні О. Пахмутової та М. Добронравова, первинно присвяченого першому космонавту, стосовно Бориса Немцова: *Трагедія російської опозиції – у її відсутності. Фільм про це, а не про те, «каким он парнем был»* [17, 20 жовтня 2016]. Втім, узагальненість

семантики фрагмента ще в прототексті дає йому шанс стати крилатим висловом: *Останнім часом відносини з Росією справді нагадують **Висоцького**: «**И не друг, и не враг, а так...**»* [17, 16 вересня 2016]; пор. ще рядок з пісні В. Мураделі (1964) *Трое суток шагают, трое суток не спят / Ради нескольких строчек в газете*, що став символом професії журналіста [8]: *Та якби в неї не було жодного журналістського посвідчення, Валерія все одно опинилася б у центрі подій: не «**ради нескольких строчек в газете**», а тому що просто її думки не мала вчинити інакше* [17, 8 вересня 2016]. Принагідно зазначимо, що та сама ІО може як наводитися мовою оригіналу, так і перекладатися: *Тоді загальнолюдське, масове, безпринципне «коли що» починає набувати цілком виразних рис принципового співробітництва з ворогом. Який уже **й не ворог зовсім, і не друг, а так*** [14, 23 жовтня 2014].

ІО в публіцистичному тексті може зазнавати як буквализації, так і переосмислення. Обидва ці прийоми породжують вибух експресивності – звісно, за умови розпізнавання інтертекстуальності реципієнтом. Рядок з пісенного хіта (фільм «Дело было в Пенькове», 1957): *Огней так много золотых / На улицах Саратова, / Парней так много холостых, / А я люблю женатого*, який у первинному тексті був засобом створення паралелізму й імітацією особливостей фольклорних творів, буквализується при описі театральної сцени: *Режиссер Мака Нацвлішвілі обставляє сцену так, наче це арт-простір модного центру сучасного мистецтва: міради подушок, «**огней так много золотых**», білий балдахін над сценою (натяк на петлю)* [14, 20.09.2013]. Фрагмент романсу (*Ехали на тройке с бубенцами, / А вдали мелькали огоньки...*) вживається на позначення опозиційної «трійці» (Тягнибок, Кличко, Яценюк) на Майдані: *А тут якось вдарили морози, ця наша «**тройка з бубенцами**» не змогла, як завжди, нічого путнього сказати <...>* [18, 27 січня 2014]. Латентним сигналом іронічного реєстру є натяк на виголошення промов, не підкріплене діями (образ «бубенцов»), а відкритим проявом іронічності – цитування з видозмінами: транслітерація українською графікою.

Експресивності, звісно, надають ІО різноманітні їх трансформації, як-от переробка фрагмента «Інтернаціоналу» у заголовку *«**Мы ваши, мы старый мир расстроим...**»* [14, 31 січня 2014]. Втім, сигналом переведення тексту в іронічний реєстр може бути й сама належність ІО до ідеологічного дискурсу радянських часів: *<...> багато інших лідерів несли національну ідею та ідентичність, однак не мали ніякого управлінського державного досвіду. І, якщо згадувати слова партійного гімну, то їм виявилось не під силу навіть «**разрушить до основанья**», не кажучи вже про – «**а потом**»* [14, 12 грудня 2014]. Пор. трансформацію ще однієї ІО, прототекст якої так само належить до радянського дискурсу: *Чуєте, як тихенько виспівують «бабаї» з «моторолами»? Впізнаєте? Ага. Це воно: «**Мы рождены, чтоб НАТО сделать билью**»...* [17, 15 вересня 2014].

Різницю між цитатою та крилатим висловом «пісенного» походження проілюструємо на прикладі використання цитати з пісні репертуару Бориса Гре-

бенщикова (*Над небом голубым / Есть город золотой / С прозрачными воротами / И с яркою стеной / А в городе том сад / Все травы да цветы / Гуляют там животные / Невиданной красы*) та вживання крилатих висловів з пісень В. Висоцького. При цитуванні фрагмента його семантика та ситуація вживання порівняно з прототекстом не міняється: *У фінському саду пана Жолдака гуляють люди та тварини «невиданной красы»* [14, 5 липня 2013]. Меседж, закладений у публіцистичному тексті: «люди та тварини неймовірно гарні, як ті, про яких співає Гребенщиков». Коли ж ідеться про крилатий вислів, то він вживається порівняно з прототекстом у підкреслено іншій ситуації: *Тож від титання громадськості до уряду «Где деньги, Зин?» не можна просто відмахнутися і залишити все як є* [14, 31.10.2014]; *Найкращі наші уми до вас прибули, все, здавалося б, вам розтлумачили: <...> як викоринити у вас корупцію, коли вже в себе не зуміли, – а ви за свос. «Ты, Зин, на грубость нарываешься, все, Зин, обидеть норовишь»...* [17, 1 лютого 2016].

У вигляді іномовних вкраплень функціонують й інші віршовані ІО. Це ІО з вірша С. Маршака красний день календаря «святковий день» [11, с. 341.]: *Яким буде відзначення Волинської трагедії в 2017 році і як поляки збираються далі будувати свої стосунки з українцями, маючи в себе такий «красний день календаря»?* [17, 9 вересня 2016]. А також фраза з фільму «Полосатый рейс» (1961) *Я не трус, но я боюсь* «об опасениях, чувстве страха», «о нежелании участвовать в сомнительном деле» [8; 2] у ролі заголовка: *«Я не трус, но я боюсь»*. *Стівен Хокінг закликав людство не відповідати на сигнали інопланетян* [15, 26.09.2016].

Без перекладу вводяться у текст, крім віршованих, також ІО з виразними мовними особливостями чи міцно «прив'язані» до певного дискурсу.

Очевидно, саме через неможливість передати у перекладі відхилення від мовної норми ІО *тащить и не пущать* (походить з оповідання російського письменника Гліба Успенського «Будка», 1868) було наведено мовою оригіналу: *Їй стали на заваді браві місцеві міліціонери. Яким, вочевидь, було велено «тащить и не пущать»* [16, 06.11.2013]. Подання російською мовою інших крилатих висловів літературного походження найвірогідніше пояснюється прагненням наголосити на їхній цитатності: *Чи «там наверху» усвідомлюють те, що тут «ружжя кирпичом чистют», однак здається, що в умовах війни маємо бути пильними* [18, 22 вересня 2014]. Трансформована цитата з «Лівші» М. Лєскова («Скажете государю, что у англичан ружья кирпичом не чистят: пусть чтобы и у нас не чистили, а то, храни бог войны, они стрелять не годятся») тут несе значення «шкодити обороноздатності». У випадку *Вимоги учасників протестів були вкрай різноманітні, майже за Салтиковим-Щедріним – «то ли Конституции, то ли северюжины с хреном», однак на територіальну цілісність країни частіше за все не зазіхали* [14, 17 жовтня 2014] цитатність окреслюється і російськомовністю, і відкритим посиланням на автора ІО. Є, однак, ситуації, коли ІО варто було б перекласти, а не подавати мовою оригіналу: *Це, звісно, не така вже й загадка для фізіологістів – роз-*

гледіти по обличчю справжні мотиви чинного президента, незважаючи на всі миротворчі заклики. Як сказав би кіт Бегемот, **«подумаєш, бином Ньютона!»** [16, 18.12.2013].

Гадаємо, прагнення наголосити на «прив'язці» ІО до певного російського дискурсу (байдуже, якому саме – Російської імперії, радянському чи пострадянському) зумовлює подання крилатого вислову російською мовою: *Москва, формально підписуючи з нами договори, виходила з розуміння, що Україна – це не держава, а частина РФ. Що незалежність України – тимчасова аномалія і що рано чи пізно вона має повернутися в лоно Росії, стати частиною «єдиної і невіддільної»* [17, 17 квітня 2014]; **«Враг не дремлет»**, тож алкоголь заборонений, заборонені бійки, тощо [18, 11 жовтня 2013] – походження цього виразу пов'язують з Євангелієм [8], проте у масовій свідомості він асоціюється зі шпигуноманією радянських часів; заголовок **«За Родіну, за Путіна!»** [18, 15.03.2014]; *Захисники вільного спілкування понад бар'єрами впевнені, що попит, зокрема на попсу, шансон, «старіє пісні о главном», диктує пропозицію* [14, 20 жовтня 2016]. («Старые песни о главном» – музичний фільм, Росія, 1996).

І наостанок – про використання в публіцистичних текстах перекладених українською мовою ІО російського походження, що мали віршовану форму. Таких випадків чимало, та наскільки вони вдалі? Коли переклад їх є доцільним, а коли набагато краще виглядатиме вкраплення російською мовою?

Задовільними виглядають ті випадки, коли переклад, хоч би й «доморощений» формально близький до оригіналу. Це можливе здебільшого тоді, коли ІО невелика за обсягом та / або позбавлена нестандартних мовних зворотів. Як наслідок ІО читачем розпізнається. Наприклад: *При цьому, повторюся, сама п'єса (за внутрішніми ритмами) досить тиха, підкреслено камерна. **Не на розрив аорти, а швидше – пошепки*** [14, 5 лютого 2016]. Фрагмент ІО *Играй же на разрыв аорты!* (О. Мандельштам) вжитий у стандартному значенні: «об актерской игре, в которой артист «выкладывается» полностью» [8]. Або переклад рядків Давида Самойлова *И что искусство – смесь. Небес и балагана!: Свій прийдеишній ювілейний вечір театр назвав «Суміш небес і балагану», скориставшись образністю Д. Самойлова* [14, 8 жовтня 2016]. Пор. у тексті російською мовою: *Свой грядущий юбилейный вечер театр назвал «Смесь небес и балагана», используя образность Д. Самойлова.* Так само розпізнавані ІО, що прийшли з текстів Бориса Пастернака та Віктора Цоя: *В окремі сценічні моменти нешекспірівські тексти М. Коляди у вустах тієї чи іншої актриси звучать зовсім не репризно, а інколи – навіть відчайдушно, до повної загибелі «всерйоз»* [14, 14 жовтня 2016]; *І ось минули роки, пенсія давно «за» обрієм, а ця вічна Кабірія, ця зоря на ймення Сонце, поглядає на світ і на людей – злегка-злегка піднявши підборіддя* [14, 14 жовтня 2016].

Цікаво, що при цитуванні віршованого твору можуть не використовуватися наявні зовсім непогані переклади, хай і не дуже відомі широкому читачеві.

Йдеться про останні рядки вірша Марини Цвєтаєвої *Моим стихам, написаним так рано...: Моим стихам, как драгоценным винам, настанет свой черед*. Незважаючи на переклади Марти Тарнавської (*Моїм цим віршам, мов коштовним винам, / Настане власний час*) та М. Борецького (*Моїм пісням, немов коштовним винам, / Прийде своя пора*) (цит. за: [6]), перекладач обирає, очевидно, переклад, зроблений власноруч: *Насправді дивно, що химерна і приваблює п'єса п'ять років лежала у шухляді незатребуваною, нібито ілюструючи ліричний афоризм М. Цвєтаєвої: **моїм віршам, як вишуканим винам, настане час!*** [14, 1 жовтня 2016]. Оскільки через невеличкий розмір фрагмента не було потреби зберігати риму, переклад виявився близьким до оригіналу і добре розпізнається.

Рядок з пісні Алли Пугачової «Маэстро» (1980, музика Раймонда Паулса, слова І. Резника) – *Но у нас одна, да-да одна, / Святая к музыке любовь* – традиційно вживається у матеріалах, пов'язаних з музикою. Пор. заголовок *Святая к музыке любовь* (Вечерняя Одесса. №114 (10375) // 11 октября 2016 г. www.vo.od.ua/rubrics/lyudi-dela/36618.php). Цей надмірно пафосний вираз у публіцистичному тексті може набути іронічного звучання: *Наївно сподіватися, ніби дуже різних людей, об'єднаних технологами Кремля в сотні автографів, тримають прикупі лише духовні скрипи або **свята до музики любов*** [14, 14 березня 2016].

Назва фільму Е. Рязанова «О бедном гусаре замолвите слово» (1982), що повторює назву російського романсу 19 ст. і стала крилатим висловом, завдяки можливості підстановки на місце «гусара» будь-якої іншої лексеми легко трансформується та вживається у найрізноманітніших ситуаціях, зовсім не співвідносних з семантикою самого крилатого вислову – «жартівливе прохання не забути, згадати про когось» [8]. Легкість трансформації провокує до частотності вживання, звідси перетворення ІО на штамп. Пор. підзаголовок *Про «бідних» агентів замовте слово...*, у тексті російською мовою – *О «бедных» агентах замолвите слово...* [14, 1 жовтня 2016].

Переклад ІО може негативно впливати на можливість розпізнавання їх читачем, і це дуже сильно знижує стилістичний ефект від їх використання. Щоправда, ІО високого ступеня прецедентності все ж таки розпізнаються досить легко: *Якщо сприймати всі фільми Слабошпицького в комплексі, легко втратити в інший капкан. <...> Мовляв, ось як гостро та на часі **палить** митець кінематографічним глаголом людські серця!* [16, 22.09.2014]; підзаголовок *Броня міцна, і танки наші спритні?* [14, 1 жовтня 2016]. Пор. текст російською: *Броня крепка, и танки наши шустры?* І навіть у наступному тексті, хоч і з певним напруженням, перекладена ІО все ж таки розпізнається: *Після 1917 р. російські більшовики марили світовою комуністичною революцією, й амплітуда зовнішньополітичного курсу СРСР коливалася від поривів негайного її здійснення до... **червоного бронепоезда на запасній колії*** [14, 23 жовтня 2014]. Пор. у варіанті тексту російською мовою: *После 1917 г. российские большевики*

грезили мировой коммунистической революцией, и амплитуда внешнеполитического курса СССР колебалась от порывов немедленного ее осуществления до... красного бронепоезда на запасном пути.

Проте нестандартність форми ІО різко зменшує при перекладі можливість її легкого розпізнавання: *До першої групи, безумовно, я б зарахувала <...> болгарина Лучезара Бояджиева, який у тому ж приміщенні «шорсткою мовою плаката» пропонує... орендувати уряд, у кризових ситуаціях звертаючись до якихось наднаціональних експертів [14, 6 вересня 2013]. Якби не варіант російською мовою (ІІ конечно, болгарина Лучезара Бояджиева, который в том же помещении «шершавым языком плаката» предлагает... арендовать правительство, в кризисных ситуациях обращаясь к неким наднациональным экспертам), не кожен би здогадався про цитування Маяковського. Див. також: Ноктюрн, зіграний хай не на «флейті водозливних труб», а з допомогою людського пульсу, прямо-таки приголомшив <...> [14, 20.09.2013]; У мене більше запитань до людей, які захочуть із Тітушика зробити зірку, тому що він – спосіб досягти певної мети для певних людей. <...> Але ж «якщо зірки запалюються, то це комусь потрібно»? [16, 19.11.2013]. Може, варто було б процитувати російською?*

Неймовірно знижується шанс розпізнати в перекладі віршовані ІО, якщо вони трансформовані. Пор. назву статті про постановку «Отелло» Шекспіра: *Бессоння, Шекспір, тугі вітрила* [14, 23.10.2015]. У варіанті російською мовою – *Бессонница, Шекспир, тугие паруса* – прозирає рядок Мандельштама. Про варіант українською мовою цього не скажеш: спантеличений читач кілька разів повертається до заголовка, аж поки врешті-решт здогадується про невідредагований автоматичний переклад. В іншому випадку й зовсім не помічає, навіть у тексті російською мовою, наміру автора статті присмачити свій текст крилатим висловом: заголовок *Рік наступний для промисловості* [14, 27 грудня 2013] та його варіант російською *Год грядущий для промышленности* не одразу пов'язується з пушкінським *Что день грядущий мне готовит* через використання у заголовку лише його фрагмента.

Можливість розпізнавання перекладених ІО зменшується і в тому випадку, якщо така ІО пов'язана з новим контекстом досить формально. У заголовку *«Мені голос був»*. Забуті кумири української опери [14, 27 грудня 2013] цитату з Ахматової краще було дати російською мовою та в більшому обсязі: *«Мне голос был. Он звал утешно...» Забуті кумири української опери.*

Вкрай невдалим прийомом передачі віршованих ІО у текстах українською мовою є «доморощений» дослівний переклад, особливо якщо йдеться про прецедентні одиниці: пор. заголовок статті про конвенцію з Кіпром щодо подвійного оподаткування *Острів невезіння: взяти й скасувати* [18, 25.12.2014], а також: *Тоді, коли Київ бомбили і нам оголосили, що почалася війна, мені було 16 років, і я була студенткою Іркутського університету* [14, 5 грудня 2014]; *У п'єсі «Слава героям» дуже модного нині драматурга Павла Ар'є два бійці згадують минувшину і битви, в яких вони брали участь* [14, 5 лютого 2016].

З аналізу матеріалу випливає, таким чином, порада не захоплюватися перекладом віршованих одиниць російського походження українською мовою, частіше заміняючи переклад вкрапленнями російською мовою. Цей прийом передачі Ю дозволяє реципієнтові краще розпізнати прояв інтертекстуальності у публіцистичному тексті.

Література та джерела

1. Афонькин Ю. Н. Русско-немецкий словарь крылатых слов / Ю. Н. Афонькин. – М. : Русский язык, 1990. – 288 с.
2. Белянин В. П. Живая речь. Словарь разговорных выражений / В. П. Белянин, И. А. Бутенко. – М. : ПА-ИМС, 1994. – 192 с.
3. Берков В. П. Русско-норвежский словарь крылатых слов : 1.000 единиц / В. П. Берков ; Под ред. С. С. Люнден, Т. Матиассена. – М. : Русский язык, 1980. – 175 с.
4. Гасек Б. Г. Некоторые замечания о крылатых словах и выражениях в русско-польском переводе / Б. Г. Гасек [Электронный документ]. – URL : www.sociosphera.com/.../nekotorye_zamechaniya_o_krylat...
5. Гнатюк Л. Багатомовний тлумачний словник крилатих висловів Шевченка : концептуальні засади створення і структура / Л. Гнатюк, Л. Дядечко // Українське мовознавство. – 2014. – №1(44). – С. 94-105. [Електронний документ]. – URL : ukrbukva.net/page,17,116868-Krylatye-vyrazheniya-v-proizvedeniyah-N-V-Gogoly..
6. Грицак Н. Р. Рецепція творчості Марини Цвєтасвої в Україні (на зламі к. XX – п. XXI ст. – [Електронний ресурс]. – URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2...
7. Дядечко Л. П. 250 крилатих слів і зворотів М. В. Гоголя: українсько-російський тлумачний словник / Дядечко Л. П., Петренко О. В., Прадід Ю. Ф. – Сімферополь : Видавець ФОП Лемешко К. О., 2012. – 236 с.
8. Серов В. В. Энциклопедический словарь крылатых слов и выражений / В. В. Серов ; 2-е изд. – М.: Локид-Пресс, 2005. – 880 с.
9. Степанова Л. И. К проблеме перевода крылатых выражений / Л. И. Степанова // Проблемы истории, филологии, культуры. – М. – Магнитогорск – Новосибирск, 2009. – № 2. – С. 83-88.
10. Уолш И. А. Русско-английский словарь крылатых слов / И. А. Уолш, В. П. Берков. – М. : Русский язык, 1988. – 280 с.
11. Шулежкова С. Г. И жизнь, и слёзы, и любовь... Происхождение, значение, судьба 1500 крылатых слов и выражений русского языка / С. Г. Шулежкова. – М. : Флинта : Наука, 2011. – 848 с.
12. Шулежкова С. Г. Крылатые выражения русского языка, их источники и развитие / С. Г. Шулежкова. – М. : Азбуковник, 2001. – 288 с.
13. Chlebda W. Rosyjsko-Polski slownik skrzydlatych słów / W. Chlebda, W. M. Mokijenko, S. G. Szulezhkova. – Lask: Oficyna wydawnicza leksem, 2003. – 706 s.
14. Дзеркало тижня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: gazeta.dt.ua/archives.
15. Новое время [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nv.ua/>
16. Телекритика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.telekritika.ua/
17. Тиждень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: tyzhden.ua/
18. Українська правда. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pravda.com.ua/

References

1. Afonkin N. Russian-German Dictionary winged words / Y. N. Afonkin. – M. : Russian language, 1990. – 288 p.
2. Belyanin V. P Live it. Dictionary colloquialisms / V. P. Belyanin, I. A. Butenko. – M. : PAIMS, 1994. – 192 p.
3. Berkov V. P. Russian-Norwegian Dictionary winged words: 1,000 units / V. P. Berkov; Ed. S. Lund, T. Matiassena. – M. : Russian language, 1980. – 175 p.
4. Gasek B. G. Some remarks on the winged words and expressions in Russian-Polish Translation / BG Gasek [E-document]/ – URL : www.sociosphera.com/.../nekotorye_zamechaniya_o_krylat...
5. Gnatyuk L. Multilingual Dictionary winged phrases Shevchenko conceptual basis of the creation and structure / Gnatyuk L., L. Dyadachko // Ukrainian linguistics. – 2014. – № 1 (44). – P. 94–105. [Electronic document]. – URL : ukrbukva.net/page,17,116868-Krylatye-vyrazheniya-v-proizvedeniyah-N-V-Gogoly..
6. Hrycak N. R. Reception of Marina Tsvetaeva in Ukraine (the turn to. XX – p. XXI century. – [Electronic resource]. – URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?

7. Dyadechko L. 250 winged words and phrases Gogol : Ukrainian-Russian Dictionary / Dyadechko L. P, Petrenko O. V., Pradid Y. F. – Simferopol : Publisher FOP Lemeshko C. O ., 2012. – 236 p.
8. Serov V. V. Collegiate Dictionary winged words and expressions / V. V. Serov; 2nd ed. – M. : Lokid Press, 2005. – 880 p.
9. Stepanova L. I. On the problem of translation of aphorisms / L. I. Stepanova // Problems of history, philology, culture. – M. – Magnitogorsk – Novosibirsk, 2009. – № 2. – S. 83-88.
10. Walsh I. A. Russian-English dictionary of winged words / I. A. Walsh, V. P. Burke. – M. : Russian Language, 1988. – 280 p.
11. Shulezhkova S. G. And life, and tears, and love ... Origin, value, 1500 the fate of winged words and expressions of the Russian language / S. G. Shulezhkova. – M. : Flinta : Nauka, 2011. – 848 p.
12. Shulezhkova S. G. Sayings of the Russian language, their sources and the development / S. G. Shulezhkova. – M. : Azbukovnik, 2001. – 288 p.
13. Chlebda W. Rosyjsko-Polski slownik skrzydlatych słów / W. Chlebda, W. M. Mokijenko, S. G. Szulezhkova. – Lask: Oficyna wydawnicza leksem, 2003.–706 s.
14. Дзеркало тижня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: gazeta.dt.ua/archives.
15. Новое время [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nv.ua/>
16. Телекритика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.telekritika.ua/
17. Тиждень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: tyzhden.ua/
18. Українська правда. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pravda.com.ua/

Kasim G. Y.

PROBLEM TRANSMISSION UNIT RUSSIAN INTERTEXTUALITY IN JOURNALISTIC TEXTS ORIGIN IN UKRAINIAN

The article considers the intertextual units – winged words and quotations used in the Ukrainian language texts in the electronic mass media in Ukraine. It outlines the problem of intertextual use of elements of Russian culture in the texts of the Ukrainian media. The features of their introduction into the Ukrainian text citations and material zagolovkovykh complexes – with exact reproduction of text and originalnogo trransformirovannym. Established and described the way this administration – blotches in Russian and translated into Ukrainian; assess the level of correctness of generated text; practical recommendations regarding the transfer of intertextual units of Russian origin in the text of the Ukrainian language. The material for analysis were texts of Ukrainian print and electronic media, which used quotes from russkoyaschychnyh prose, poetry and song texts.

Key words: language media, intertextuality, winged words, quotes, intertextual translation units.